

Milieuproblemen en duurzame ontwikkeling in Tadzjikistan

Muazama Burkhanova is energiedeskundige, econoom en ecooloog die voor alle elementen van duurzame ontwikkeling een praktische oplossing zoekt. Ze heeft lange tijd gewerkt aan de Academy of Sciences van de republiek Tadzjikistan als hoofd van het Department of Power and Water Problems en het Department of Rational Environ-

mental Management. Haar wens om wetenschappelijke ideeën te combineren met hun praktische uitwerking ontstond na de oprichting van een publieke organisatie, de Foundation to Support Civil Initiatives, in 1995. Het is de eerste niet-gouvernementele organisatie van de republiek die zich richt op de ontwikkeling van democratische processen via de publieke sector. Sinds 1998 is ze coördinator van de initiatieven van het Earth Charter in de republiek Tadzjikistan.

De technisch-wetenschappelijke vooruitgang in de 20ste eeuw, die zich richtte op snelle economische groei, heeft een overvloed aan materiële welvaart gebracht. Tegelijkertijd heeft die de druk op de menselijke invloed op het milieu vergroot. Als gevolg van de nietsontziende uitbuiting van natuurlijke hulpbronnen is de immense welvaart in handen van een beperkt deel van de wereldbevolking, terwijl de overgrote meerderheid amper het hoofd boven water kan houden met de sporadische, vernederende aalmoezen uit de rijke landen. Zo leidt niet-duurzame consumptie de mensheid naar niet-duurzame ontwikkeling.

Het besef van de dreigende ecologische catastrofe dwong progressieve mensen op de wereld ertoe manieren te zoeken om een mondiale instorting af te wenden. De rapporten van de Club van Rome, bijvoorbeeld, maakten het mogelijk om wereldwijd dialogen aan te gaan die vrij waren van politieke, religieuze of nationalistische agenda's en de invloed van de rijke landen.

Tadzjikistan raakte eind 1998 betrokken bij het overlegproces, toen het Foundation to Support Civil Initiatives van de republiek Tadzjikistan een richtpunt werd van het Earth Charter voor Centraal-Azië dat door de Earth Council in het leven was geroepen. In het najaar van 2001 werd in de hoofdstad, Dushanbe, de

republikeinse conferentie 'Tadzjikistan: De weg naar duurzame ontwikkeling' gehouden. Het Earth Charter was een van de belangrijkste onderwerpen van discussie tijdens deze conferentie. Dit evenement was georganiseerd door de Tadzjikische National Commission on Sustainable Development en de Foundation to Support Civil Initiatives.¹

De conferentie was het laatste stadium van een reeks nationale debatten en hoorzittingen die van 1999 tot 2001 werden gehouden onder overheidsinstanties, niet-gouvernementele organisaties, scholen, universiteiten en lokale gemeenschappen. De conferentie nam ook de commentaren en suggesties voor de laatste concepttekst van het Earth Charter namens de republiek Tadzjikistan over, die naar het secretariaat van het Earth Charter werden gestuurd. Naast andere commentaren op elke alinea van de laatste concepttekst van het Earth Charter 2000 werden er redenen genoemd voor de geleidelijke verspreiding. Daartoe behoorde de noodzaak om de tekst te simplificeren, zodat deze voor iedere persoon en elk gezin toegankelijk en duidelijk zou zijn, ongeacht hun plaats in de maatschappij, en niet alleen voor de specialisten en de milieuactivisten. We vonden dat het Earth Charter niet het zoveelste ecologische initiatief moest worden, maar dat het moest doordringen tot het hart van elke leek. Er moesten manieren worden ontwikkeld om de principes van het Earth Charter te gebruiken in het alledaagse leven van de mensen. We zeiden dat het Earth Charter naast de bescherming van de rechten en de vrijheid van de mens, die in veel internationale documenten van de Verenigde Naties is verkondigd, meer de nadruk moest leggen op de rechten van de aarde en van de levensgemeenschap, waarbij het milieu niet langer wordt beschouwd als slechts een leverancier van onuitputtelijke natuurlijke hulpbronnen en zou worden beschermd tegen een agressieve en roekeloze behandeling. We vonden dat de tekst een passage moest bevatten over de specifieke morele verantwoordelijkheid van staatsleiders op het hoogste niveau voor ernstige ethische misstanden in de manier waarop met de aarde wordt omgegaan en die de huidige en toekomstige generaties schade zouden kunnen toebrengen.

Aan het begin van de 21ste eeuw is de politieke wil op mondiaal niveau verenigd. De staatshoofden gingen in 2000 akkoord met

de Millenniumverklaring van de Verenigde Naties en de acht hoofdpunten van de Millenniumdoelen die voor de overeengekomen internationale toetsstenen staan waaraan toekomstige resultaten worden afgemeten. Het is goed om op te merken dat Doel 7, de zorg voor een duurzaam milieu, een multisectorale taak is en een leidende rol speelt bij de verwerkelijking van alle andere Millenniumdoelen.

Naast het mondiale appèl zien we ons persoonlijke beroep en onze inbreng in de uitdrukking 'denk mondiaal, handel lokaal'. De ontwikkeling en verwezenlijking van de programma's voor duurzame ontwikkeling en een duurzaam milieu op lokaal niveau vormen een van de hoofddoelen van het werk van een niet-gouvernementele organisatie uit de republiek Tadzjikistan, de Foundation to Support Civil Initiatives (FSCI). De FSCI fungeert als coördinator en expert in de ontwikkeling en de verwezenlijking van de 'Local Environmental Action Plans' (LEAPs). Dit programma zorgt ervoor dat men zich bewust wordt van ernstige ecologische verstoringen op lokaal niveau en is zo van invloed op de nationale langetermijnstrategieën door de inschakeling van niet-gouvernementele organisaties, wetenschappers, onafhankelijke deskundigen en andere vertegenwoordigers uit de samenleving.

Een ander belangrijk onderdeel van dit programma is de multi-sectorale aanpak van het besluitvormingsproces. De deelname van regeringsvertegenwoordigers aan de bijeenkomsten van de Multiparty Council geeft aan dat de LEAPs steeds meer officiële erkenning krijgen. Tegelijkertijd wordt de traditionele kennis van de plaatselijke bevolking serieus betrokken bij de besprekingen in de Multiparty Council. Daar wordt geprobeerd om tot beslissingen te komen die de prioriteiten van de diverse nationale gewesten volledig weerspiegelen, de betrokkenheid van plaatselijke gemeenschappen en overheden bevorderen en tegemoetkomen aan de behoeften van de plaatselijke bevolking.

De gekozen prioriteiten van ons LEAP-programma op lokaal niveau sluiten aan op de principes van duurzame ontwikkeling en de waarden van het Earth Charter. Onderdeel van dit programma is scholing die correspondeert met de doelen van het project. Onze scholing reflecteert de volgende basisprincipes van het Earth Charter: een duurzaam consumptiesysteem, een vergroot bewustzijn van milieukundige en economische vraagstukken en mensen in staat stellen om concrete acties te ondernemen.

In de periode juli 2004 - februari 2005 heeft de FSCI met succes een pilot-project uitgevoerd dat resulteerde in overleg- en scholingsactiviteiten. Dit project, dat werd gerealiseerd met hulp van het netwerk van nationale gebieden die interesse hadden voor de LEAPs, was gericht op de ontwikkeling van milieubeheer voor de hoofdstad van het land, Dushanbe. De deskundigen van de FSCI stelden de indicatoren op voor de gedetailleerde analyse van de situatie, het potentieel van het terrein, de prioriteiten voor de regio in kwestie, de resultaten en aanbevelingen

van het project en ten slotte de ontwikkeling van pilot-projecten voor de integratie van milieukundige en economische doelen van de stad.

Een van de resultaten van het project is dat de FSCI een beknopt rapport presenteerde en aanbevelingen deed die door de autoriteiten werden overgenomen, werden goedgekeurd door het gemeentebestuur en opgenomen in de plannen voor de stedelijke ontwikkelingen van Dushanbe. Enkele van onze dringende aanbevelingen hebben inmiddels financiële ondersteuning gekregen, zoals de goedkeuring en financiering van de bouw van een afvalverwerkingsfabriek in Dushanbe.²

Op het moment dat dit wordt geschreven, heeft de FSCI een onderwijsprogramma opgestart over de manieren waarop de vele problemen waarvoor het stadsbestuur en de inwoners van Dushanbe zich gesteld zien kunnen worden opgelost. Dit heeft veel mogelijkheden geopend voor de verkondiging en de verspreiding van de ideeën en principes van het Earth Charter, met name de ethische houding ten opzichte van de aarde – met als gevolg dat de gemeenteraad van Dushanbe er nu over denkt om een langetermijnprogramma voor duurzame ontwikkeling dat is gebaseerd op milieukundige prioriteiten te starten.

Tijdens de opleidingsseminars en presentaties werd duidelijk dat de ontwikkeling van korte- en langetermijnprogramma's voor milieubeheer onmogelijk is als daarbij geen gebruik wordt gemaakt van de ethiek en principes van het Earth Charter. De Earth Charter Education Toolkit kan worden gebruikt voor jongeren en volwassenen, studenten, niet-gouvernementele en particuliere organisaties en is relevant voor opvoeders en beleidsmakers bij de discussie over de implementatie van het Earth Charter. ●

Noten

1 Het materiaal van de republikeinse conferentie 'Tadzjikistan: The Way to Sustainable Development' kan worden verkregen op de website van onze NGO Foundation to Support Civil Initiatives: <http://fsci.freenet.tj> onder 'Publications'.

2 Het Program of the Environmental Management van de stad Dushanbe kan worden gevonden op de websites: <http://fsci.freenet.tj>, www.untj.org/library en www.dushanbe.tj